

Bètawijs op weg

Strategisch plan 2010 – 2015 FWN: aandachtspunten op onderwijsgebied

Begin 2009 werd het faculteitsbestuur door het CvB gevraagd bij te dragen aan het universitair strategisch plan 2010-2015, dat in juni aanstaande gereed zal moeten zijn. Hierin zullen onderwijs en onderzoek vanzelfsprekend een centrale rol vervullen staan, daar deze de primaire processen van de universiteit uitmaken. Op het gebied van onderwijs wil het CvB zich de komende jaren sterk richten op docenten: intensivering in het eerste jaar, de kwaliteit van docenten (BKO) en de betrokkenheid van docenten bij studenten. Andere grote thema's zijn de rendementsdiscussie, mogelijke invoering van de harde knip, toetsbeleid, honourscollege, de Graduate Schools en verbreding van de lerarenopleiding. Het doel is dat studenten trots worden op hun universiteit, het onderwijs en onderzoek aan de RUG moet geassocieerd worden met kwaliteit. De facultaire doelen, ambities en speerpunten vormen daarbij de bouwstenen in het strategisch plan.

De Bèta Studenten Federatie (Bèstastuf) begroet het schrijven van een facultair strategisch plan met groot enthousiasme en voorziet het faculteitsbestuur op een aantal speerpunten graag van advies. Tijdens het jaarlijkse winterweekend op Schiermonnikoog heeft een afvaardiging van de studentmedezeggenschap zich gebogen over een drietal onderwijs gerelateerde thema's: internationalisering, kwaliteitszorg en het opleidingsaanbod van de FWN. De kern van deze notitie vormt een bondige samenvatting van de aanbevolen speerpunten, die later uitgebreider worden toegelicht.

Samenvatting

Het overzicht van de aanbeveling van de Bèstastuf is zo geformuleerd dat deze kan worden opgenomen in het strategisch plan van de FWN voor de jaren 2010-2015. Na de samenvatting zal een uitwerking volgen van de drie behandelde thema's.

Studenten van de FWN worden meer gestimuleerd om studieonderdelen aan een buitenlandse universiteit te volgen. De ervaring die men op deze universiteit opdoet met de hoge kwaliteit van een uitgaande student zal de internationale positie van de FWN versterken. De internationale instroom van de PhD-studenten is groot en de landen van herkomst zijn zeer divers. Door ook bij het werven van internationale MSc studenten gebruik te maken van individuele netwerken van stafleden en de wervende kracht van de Groningen Graduate School of Science, wordt de kwaliteit en diversiteit van deze instroom verbeterd.

De FWN vervolgt het ingezette beleid in het bacheloronderwijs. In de flexibele bachelors moet de keuzevrijheid van studenten centraal staan. De drie opleidingsinstituten houden elk een gemeenschappelijk eerste semester, met als doel studenten discipline overstijgende basiskennis bij te brengen en een beter begrip van verschillende disciplines te creëren om op die manier bij te dragen aan een gedegen studierichtingkeuze. Om krachtig richting geven aan deze doelstellingen, wordt het programma van de flexibele bachelor herzien en worden betrokken docenten gewezen op hun verantwoordelijkheid de studenten een samenhangend en motiverend eerste semester te bieden. De bewaking en verhoging van de kwaliteit van het onderwijs aan de FWN heeft grote prioriteit. De komende tijd wordt ingezet op het vaststellen van een facultair toetsprotocol en bachelorscriptie protocol. Ook zal de professionaliteit van de opleidingscommissies worden vergroot. Door daarbij meer aandacht te schenken aan het faciliteren van directe feedback tussen student en docent wordt de mogelijkheid om de inhoud of vorm van een cursus nog tijdens het lopende blok bij te sturen verder gestimuleerd.

Internationalisering

Internationalisering is opgebouwd uit twee elementen: het werven van internationale studenten voor opleidingen aan de FWN en het opdoen van buitenlandervaring door FWN-studenten. Onderstaand wordt een situatie geschetst waarvan de BètaStuf adviseert dat de faculteit deze de komende vijf jaar zal nastreven.

Voor de bacheloropleidingen richt de FWN zich vanwege de Nederlandstaligheid op Nederlands sprekende studenten, die mogelijk ook uit België of Duitsland kunnen komen. De werving van internationale studenten zal voor de FWN dus voornamelijk gericht zijn op de MSc- en PhD-opleidingen. Voor het werven van internationale studenten in de PhD-pleiding wordt gebruik gemaakt van het netwerk van de individuele stafleden. Door de komst van de Graduate School kan dit netwerk ook worden ingezet voor de werving van MSc studenten. Het aanbieden van een aantal Engelstalige minoren in de bachelor kan een aandachtstrekker zijn voor toekomstig MSc. Er is geen kwantitatieve doelstelling, maar er worden zoveel mogelijk kwalitatief goede internationale studenten geworven. De kwaliteit van de studenten wordt bewaakt door de diplomawaarderingscommissie van de Graduate School.

De belangrijkste reden voor een grote instroom van internationale studenten is het verhogen van de kwaliteit van onderzoek en onderwijs. Door ook bij de werving van MSc de internationale netwerken van stafleden te benutten, wordt het mogelijk de internationale topstudenten naar Groningen te laten komen. De internationale positie van de FWN kan worden versterkt als een internationale student terugkomt met een goede onderwijservaring. Het veelvuldig uit laten gaan van goede FWN studenten versterkt de internationale positie nog verder.

Ook voor de FWN-studenten die naar het buitenland gaan, is geen kwantitatieve doelstelling. De faculteit stimuleert alle geïnteresseerde studenten plannen te maken om naar een buitenlandse universiteit te gaan voor het volgen van een aantal studieonderdelen. Deze buitenlandervaring is goed voor zowel de persoonlijke als academische ontwikkeling van een student. De belangrijkste argumenten van studenten om niet naar het buitenland te gaan zijn onbekendheid met de mogelijkheden, gebrek aan kennis hoe leerzaam en leuk het is, de kans op extra studievertraging, te weinig geld om weg te gaan, te laat in actie komen en het idee dat alleen de beste studenten van de FWN in het buitenland worden geaccepteerd.

Om ervoor te zorgen dat studenten tijdig met de mogelijkheden worden geconfronteerd, wordt al in het eerste jaar een moment ingelast waarop ouderejaars studenten hun ervaringen in een korte presentatie overdragen. Voor studenten die hierdoor enthousiast zijn geworden, moet de informatie op de website volledig en overzichtelijk zijn. Voor de vakinhoudelijke ondersteuning is de betreffende studieadviseur verantwoordelijk. Deze heeft de mogelijk een student te verwijzen naar een staflid met kennis van interessante internationale vakgroepen. Voor alle procedurele ondersteuning wordt een centraal facultair "international office" ingericht. Deze wijst studenten op de mogelijkheden en belangrijke deadlines, helpt bij het op orde brengen van de benodigde gegevens en beheert tevens het centrale archief van verslagen van eerdere studenten.

Flexibele Bachelor

Bijna drie jaar na de invoering van de flexibele bachelor is er volgens de BètaStuf ruimte voor reflectie. Wat heeft deze nieuwe onderwijsvorm bijgedragen aan de doelstellingen van de faculteit? Hoe wordt de flexibele bachelor door studenten ervaren? Waar liggen kansen voor verbeteringen? Uitgangspunt van de reflectie is het behoud van de flexibele bachelor zoals deze in de TRIPOS-structuur is opgezet. De aanbevelingen richten zich vooral op het eerste semester van de flexibele bachelor.

Het doel van het eerste semester van de flexibele bachelor is tweeledig. Enerzijds wordt beoogd studenten discipline overstijgende basiskennis bij te brengen. Anderzijds moet een beter begrip van verschillende disciplines helpen bij een gedegen studierichtingkeuze. Op het eerste gezicht lijkt deze tweeledigheid paradoxaal. De BètaStuf is echter van mening dat een goede balans tussen beiden de aantrekkingskracht en kwaliteit van de flexibele bachelor sterk zal verhogen.

Er wordt opgemerkt dat het gezamenlijke eerste semester het begrip, de integratie en de samenwerking tussen de verschillende disciplines binnen een opleidingsinstituut heeft bevorderd. Dit

past goed in het huidige wetenschappelijk klimaat. Er is echter wel een aantal zeer belangrijke aanmerkingen, vooral op het eerste semester voor ONT studenten en voor een mindere mate ook voor OIC studenten. Door vele compromissen die door de betrokken onderzoeksdisciplines op het programmaniveau gesloten zijn, is de doelstelling van de flexibele bachelor grotendeels uit het oog verloren. Het eerste semester is op dit moment een samenraapsel van vakken uit de verschillende disciplines, waarbij de samenhang voor studenten onduidelijk is. Studenten krijgen op dit moment geen goed beeld van de te kiezen vervolgrichting en studenten die deze richting al bepaald hebben, vinden vakken van een andere discipline vaak moeilijk en/of niet interessant.

Om de aantrekkingskracht en kwaliteit van de flexibele bachelor te verhogen, moet er duidelijk richting worden gegeven aan de drie gemeenschappelijke eerste semesters. Het programma moet opnieuw worden ingericht zodat de doelstellingen behaald kunnen worden.

Allereerst moet de gezamenlijke verantwoordelijkheid van betrokken stafleden uit verschillende disciplines worden benadrukt. Een staflid wordt benoemd als verantwoordelijke voor een blok of semester. In overleg met alle betrokken docenten worden colleges en vakken op elkaar afgestemd om de samenhang duidelijk zichtbaar te maken. De discipline overstijgende basiskennis wordt vanuit verschillende achtergronden benaderd met behulp van gastdocenten. Het nut van deze basiskennis wordt daardoor voor alle studenten duidelijk, wat hun motivatie ten goede komt.

Om meer inzicht te geven in de onderzoeksdisciplines, kunnen ook ouderejaars bachelorstudenten worden ingezet. Jongerejaarscolloquia hebben geen verplicht karakter, maar kunnen voor twijfelende studenten de keuze voor een studierichting vergemakkelijken. Deze colloquia kunnen ook worden bijgewoond door ouderejaars studenten.

Om meer aandacht te geven aan academische vaardigheden wordt voorgesteld om studenten tijdens de projectmatige vakken beter te begeleiden op het gebied van het leren opstellen van een rapport of onderzoeksvoorstel, het doen van onderzoek en het geven van een presentatie.

Kwaliteitszorg

Op het gebied van kwaliteitszorg valt volgens de Bèstaf bij de FWN duidelijk verbetering te boeken. Aangedragen aanbevelingen hiertoe zijn uitgesplitst zijn naar een viertal hoofdpunten.

Ten aanzien van de toetsing wordt op het moment, vooral in de bachelors, veel 'klassiek' onderwijs gegeven waarbij de kennis en vaardigheden van studenten schriftelijk worden getoetst door middel van een (groot) eindtentamen. Deze toetsvorm kent echter een aantal beperkingen, waarvan in het bijzonder kan worden opgemerkt dat deze niet erg motiverend of uitdagend is. Docenten moeten gestimuleerd worden om alternatieve toets- en onderwijsvormen te onderzoeken en daarmee verantwoording te laten afleggen over de door hun gekozen opzetten van vakken. Ook wordt aanbevolen om meerdere docenten bij één vak te betrekken, waardoor ook het tentamen door meerdere personen wordt opgesteld en daardoor meer uitgebalanceerd wordt.

Voor wat betreft de bachelorscripties zijn er teveel studenten die te lang over het sluitstuk van hun bacheloropleiding doen. Dit wordt niet alleen veroorzaakt door de ruime mate van vrijheid die studenten genieten bij dit onderdeel, ditzelfde geldt voor de begeleiders en het feit dat er sterk wisselend wordt gedacht over de essentie van het maken van een bachelorscriptie. Om deze redenen en in het licht van een eventuele invoering van een harde(re) knip wordt aangeraden een facultair bachelorscriptieprotocol op stellen. Dit protocol zal enige flexibiliteit moeten bieden voor opleidingsspecifieke aspecten, maar moet vooral een duidelijke houvast en structuur bieden aan studenten en begeleiders. Hierbij kan gedacht worden aan het invoeren van een vaststaande afrondende presentatiedag, korte onderzoeks/voortgangsupdates voor kleinere groepen studenten en ondersteunende minicolleges in een klassikale setting.

Om goede en consistente kwaliteitszorg te waarborgen, is een professionalisering van de opleidingscommissies (OC's) noodzakelijk. Er gaan op het moment te vaak dingen mis met betrekking tot representatie, communicatie en effectiviteit. Een aantal verbeterpunten wordt hieronder genoemd, waardoor OC's professioneler, maar ook intensiever worden. Het is onduidelijk of er hierdoor verandering op zal treden met betrekking tot animo en sollicitatieprocedures. Beloning zou moeten liggen in een betere waardering van gedane zaken, al dan niet gekoppeld aan de geldelijke vergoeding of waarding in ECTS.

In de eerste plaats dienen OC's duidelijker op hun plichten en mogelijkheden gewezen te worden. Dit kan door betere en toegankelijker overdrachtsdocumenten en het structureel opbouwen van een archief, waarbij de Bèstastuf een duidelijk faciliterende rol kan spelen.

Ten tweede moet de communicatie naar studenten die niet direct bij de medezeggenschap betrokken zijn worden verbeterd voor meer draagvlak en respons. Dit kan bereikt worden door positief geformuleerde verbeterplannen op te stellen voor (probleem)vakken en deze terug te koppelen naar alle studenten via bijvoorbeeld een standaardknop in Nestor, waardoor studenten en docenten goed kunnen aanschouwen wat het nut is. Hiervoor is het essentieel om tot een helder en eenduidig vervolgotraject voor vakevaluaties te komen. Daarbij dient een intern labelsysteem voor vakken opgezet te worden om de resultaten meetbaar te maken, waarbij alleen goed beoordeelde c.q. 'A'-vakken niet behandeld hoeven te worden door de OC's en opleidingsdirecteuren. Dit is eenzelfde insteek als tegenwoordig bij TBK wordt gebruikt.

Ten derde dienen de (vak)evaluaties zelf kritisch bekeken te worden, daar deze op moment erg verschillend in elkaar steken en er veelal de zeer belangrijke component van vakoverstijgende zaken als de plaats in het curriculum – major, minor danwel master – ontbreekt.

Ten vierde kunnen docenten onderling via kleine intervisie- en onderwijsbijeenkomsten gemotiveerd worden te profiteren van elkaars onderwijservaring en wijze van doceren. Een bijzondere rol is hiervoor weggelegd voor jonge inspirerende docenten / tenure trackers.

Tot slot is een vaakgehoorde frustratie dat evaluaties van enige betekenis pas na afloop van een opleidingsonderdeel gedaan worden, waardoor verbetering pas een jaar later kan plaatsvinden. Om die reden zouden er ook mechanismen moeten worden ingezet om al gedurende het vak gemakkelijker problemen op te vangen en eventuele bijsturing te geven. Dit kan bewerkstelligd worden door in de eerste plaats responsiecommissies per vak aan te wijzen, welke worden samengesteld aan het begin van het vak. Een responsiecommissie bestaat uit ca. drie studenten die tijdens het vak meerdere keren praten met de docent en verbeteringen aanreiken. Aan het einde kan dan kort de tijd vrijgemaakt worden voor een responsiecollege. In de tweede plaats dienen hoor- en werkcollegedocenten aangespoord te worden om tijdens de collegereeks tussentijds een serieuze mogelijkheid aan de aanwezigen te bieden om directe feedback te geven, bijvoorbeeld in de vorm van zaken die gewaardeerd worden en zaken die men graag zou zien (“I like / I wish”).

Verantwoording van de aanbeveling op basis van beantwoording informatievragen

Om het faculteitsbestuur gericht te laten werken aan het universitair strategisch plan, is een format aangereikt met informatievragen ten behoeve van input voor het Bestuurlijk Overleg over de facultaire onderwijs- en onderzoeksstrategie. De nota van de bèstastuf beoogt aanbevelingen te doen op de volgende informatievragen:

Onderwijs

Op het gebied van onderwijs heeft de discussie zich vooral gericht op kwaliteitszorg & kwaliteitsbeoordeling en het opleidingsaanbod van de FWN. Over de bijdrage aan het honourscollege (“Facultaire bijdrage University of Groningen Honourscollege”), de rendementsproblematiek en het contact tussen docent en student (“Periodiek systeem der Rendementen”) heeft de Bèstastuf al eerder aanbevelingen gedaan.

Internationalisering

Bij het onderdeel internationalisering worden alle informatievragen van het CvB beantwoord. Deze informatievragen richten zich op streefcijfers, pay-off en afkomst van inkomende internationale studenten. De bèstastuf beveelt het faculteitsbestuur daarnaast aan meer focus te leggen op FWN-studenten die studieonderdelen aan een buitenlandse universiteit willen volgen.